

**VESTNIK PROSVETNIH ZVEZ
V LJUBLJANI IN MARIBORU
LETNA NAROČNINA 15 DIN**

Razpis nagrade.

Prosvetna zveza v Ljubljani razpisuje slovstveno nagrado v znesku

10.000 Din

za ljudsko igro, namenjeno v prvi vrsti za uprizorjanje na odrih podeželskih, prosvetnih, izobraževalnih in bralnih društev.

Igra naj bo pisana v narodnem duhu, snovno zanimiva, tehnično lahko uprizorljiva, vse ostalo glede snovi in oblike je prepuščeno preudarku pisateljev.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Prosvetna zveza v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5 in sicer do velike noči 1929.

Rokopisi sami naj bodo anonimni, svoj naslov naj priložijo pisatelji rokopisu v zaprti kuverti, na katero naj zapišejo naslov poslanega rokopisa.

Nagrajena igra bo izšla v tisku, ostale bodo vrnjene pisateljem.

Rokopise bo ocenjevala posebna za ta primer izbrana jury.

V Ljubljani, dne 19. maja 1928.

Za Prosvetno zvezo:

Dr. Jakob Mohorič, l. r.,
t. č. predsednik.

Vinko Zor, l. r.,
t. č. tajnik.

Država in ljudska izobrazba.

V mejah češkoslovaške republike je razvoju narodne prosvete dano zelo široko polje. Za to skrbi predvsem ministrstvo za šole in narodno izobrazbo, ki izdaja vsako leto natančne statistične podatke o delovanju njemu podrejenih prosvetnih organizacij. Državne in avtonomne oblasti, kulturne zveze in posamezni prosvetni delavci imajo na tem polju mnogo zaslug, in iz skupnega vsakoletnega poročila vseh teh faktorjev je razvidna od leta do leta razveseljivejša slika o napredku narodne prosvete v Češkoslovaški.

Državna skrb za narodno izobrazbo v preteklem letu izkazuje posebno razveseljive številke, kot je razvidno iz poročila g. A. Matula, načelnika oddelka za narodno izobrazbo v prosvetnem ministrstvu. Prosvetne organizacije, ki so pomožni organi prosv. ministrstva v zadevah narodne izobrazbe, izvajajo največkrat po lastni iniciativi zakonske določbe prosv. ministrstva, ki se nanašajo na ljudsko prosveto. Njih delovanje pa ni povsod enako plodonosno, ker različne pokrajine zahtevajo različnega udejstvovanja. Največ uspeha v narodno prosvetnem oziru je bilo v preteklem letu opaziti na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji, kjer je prosv. organizacija pokazala viden napredek. Tudi izobrazba nemške narodne manjšine, ki je zgrajena na nevtraln bazi, se je v letu 1926. dvignila, kajti načelo, da mora za narodno izobrazbo skrbeti država sama, so Nemci kot sodržavljanji, toplo pozdravili.

V letu 1926. je prosv. ministrstvo izdalo 9 odlokov, ki se nanašajo na to, da se zakoni o narodni izobrazbi izpeljejo. Med njimi je zlasti važen zakon o višjih osnovnih šolah (ljudske univerze), kjer naj bi se poučevalo o državljanski vzgoji. Državna zaloga knjig je na ukaz istega ministrstva izdala šest zvezkov »Občanska knjihovna«, med njimi Masarykov in Benešov zvezek: Problem narodnih manjšin. Nadalje je država izdala pomožne učne knjige za knjižničarje občinskih knjižnic na Slo-

vaškem in v Podkarpatski Rusiji. Izšla je v preteklem letu tudi skupna publikacija o vsem prosvetnem delu v letu 1925.

Po dosedanjih podatkih je bilo 1925. leta 8687 krajevnih prosvetnih komisij in to češkoslovaških, nemških, madžarskih, podkarpatskoruskih in poljskih, ter 553 okrajnih (mestnih) prosvetnih korporacij.

V državnem proračunu za leto 1926. je v postavki »narodna prosveta« znesek 4.670.200 Kč. Od tega odpade na Podkarpatsko Rusijo 615.000 Kč. Ta znesek, namenjen samo prosvetnim namenom, se pošlje posameznim občinam, od katerih dobi vsaka povprečno 3000 Kč. Dalje se razdeli 2179 občinam iz drž. dohodkov za njihove knjižnice za 47.000 Kč knjig, katerih vsaka je vredna približno 26 Kč.

Jasno je, da tako važna akcija, kot je narodna izobrazba, zahteva na tem polju temeljito izobraženih delavcev. V ta namen se je vršilo v letu 1926. devet kulturnih kongresov, katerih se je udeležilo 1505 prosvetnih delavcev. Na vseh teh kongresih so bile sklenjene resolucije in so se določili pravci, po katerih naj se v bodoče širi izobrazba med narodom. Vsi ti kongresi dokazujejo, da se izobrazba ljudstva ne jemlje diletantsko, ampak da jo imajo v rokah kvalificirane moči, ki se dobro zavedajo važnosti sistematičnega izobraževalnega dela med narodom.

V področje narodne prosvete spada predvsem izobrazba knjižničarjev občinskih knjižnic. Poleg drž. šol za knjižničarje se vrše tudi tečajji, na katerih se knjižničarjem nudi v ta namen potrebna izobrazba. Tako se je v letu 1926. vršilo 5 takih tečajev pri udeležbi 180 slušateljev. Na državnih bibliotekarskih šolah je bilo v šol. letu 1925./26. 25 slušateljev, v letu 1926./27. se je število zvišalo na 36. Absolventi teh šol so namenjeni za knjižničarje po mestih z več kot 10.000 prebivalci. Z letošnjim letom se je na teh šolah otvoril tudi nemški letnik.

Po tako zvanem »malem šol. zakonu« so dolžni tudi učitelji prosvetno delovati med ljudstvom. Kot stvarna predizobrazba za to prosvetno delo se vrše po učiteljskih predavanja o ljud. knjižnicah in ljudski prosveti.

Po vseh evropskih državah je po vojni opaziti, da se hoče težišče narodne izobrazbe odraslih prenesti v tako zvane ljudske univerze. V češko-slovaški republiki je bilo v letu 1926. 15 takih šol, med temi 5 internatov za podeželski naraščaj, kateri dobivajo podporo od prosvet. ministrstva. Učni jezik je češki, slovaški in nemški.

Naravno je, da potrebuje taka institucija, kot je sistematična izobrazba naroda, tudi modernih učnih pripomočkov. To so predvsem predavanja s skioptičnimi slikami. V ta namen je na razpolago 2870 serij slik s 51.853 diapozitivi. Tudi film služi narodni izobrazbi, prav tako radio, bodisi da se posojajo sprejemni aparati, bodisi da prosvetne organizacije vplivajo na sestavo radio-programa.

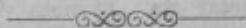
* * *

Če primerjamo naše prosvetne zadeve z onimi iz češkoslovaške države,

vidimo velikansko razliko. Pri nas se prosvetno delo taksira z vsemi mogočimi taksami, se ovira z raznimi šikanami od strani davčnih uradov in fin. kontrole. Predavanja s skioptičnimi in filmskimi slikami so podvržena taksi, ako nimaš potrdila od vel. župana. Za igre moraš plačati 10% takso od cene za vstopnice. Za knjižnice ne dobiš nikake podpore. Naša filmska cenzura ne pozna prosvetnih in šolskih filmov. Po naših društvih se zahtevajo isti predpisi za filmsko predavanje, kakor za kinogledališča. Za kinoaparat, ki sveti z 10 Volti, se zahteva carina prav tako kot za zrcalno obločnico.

In uspeh takega postopanja? Češko-slovaška država si je s pomočjo svojega dela vzgojila v par letih zavedne državljanke, pri nas so se pa do zadnjega časa preganjale organizacije, ki se na tem polju udeležujejo. Pri Čehih je država prva, pri nas pa do zadnjega leta stranka je prva.

Želeti je, naj bi se dobre stvari iz Češkoslovaške države presadile tudi na naša tla.

Slavnostna akademija na čast škofu dr. Jegliču 17. maja t. l. v Unionu.

Velika unionska dvorana je že nekajkratov na svoj način izpričala, s kom čuti Ljubljana, koga spoštuje, ceni in ljubi. Takisto je izpričala tudi v četrtek zvečer, kako ceni, kako spoštuje, kako ljubi Ljubljana svojega očeta, svojega velikega sina in duhovna, škofa, ki je 30 let njen in našega naroda duhovni pastir. Vselej, kadar slavj in časti Ljubljana svoje sinove, svoje može, svoje delavce, svoje graditelje kulture, gospodarstva in socialnega napredka, vselej gre, pa napolni do zadnjega kotička veliko unionsko dvorano. Tako jo je napolnila tudi v nedeljo zvečer do poslednjega razpoložljivega prostora. Večina sedežev je bilo oddanih že v

predprodaji, ves balkon in prednji del parterja pa je bil rezerviran za povabljeni goste in zastopnike najrazličnejših naših centralnih organizacij. Desno stran balkona so zasedli po vrsti: Vodstvo Knezoškofijske gimnazije v Št. Vidu, Prosvetna zveza, Slovenska krščanska ženska zveza, Slovenska orlovska zveza, Slovenska orliška zveza, Slovenska dijaška zveza; levo stran pa: Jugoslovanska strokovna zveza, Osrednje društvo Marijinih družb, Osrednje vodstvo III. reda, Zveza slovenskih rokodelskih pomočnikov, Osrednje vodstvo Vincencijevih konferenc, Osrednje vodstvo Elizabetnih konferenc; ostali balkon pod galerijo pa je sklenil venec

pestrih ženskih narodnih noš. Vsaka teh delegacij je tvorila svojo posebno skupino, vse skupaj pa lep, harmonično zaokrožen venec organizatoričnih vrhov, ki je vzrastle iz narodnih tal vprav v teh poslednjih tridesetih letih in se takčas razrastle v čudovito bohotno rast vsega slovenskega kulturnega življenja. Saj je bil pa tudi slavljenec tisti, ki je tem vrhovom zalival in jih plodil in oživiljal vso to dolgo dobo! On, ki je rastle z njimi in molil zanje in za njih uspehe in napredek in obstoj! On, ki je blagoslavljal, kjer je rodilo plodno, ki je krepil in netil in vzpodbujal tam, kjer je morda za hip opešalo delo! On, ki je posegal po potrebi tudi globoko v žep in delil podpore povsodi, kjer je videl, da je pomoč potrebna in nujna in koristna za narodov blagor, njegov jezik kulturo.

Dvorana, okusno ozaljšana z lavorovimi vencii, okrašena s trakovi papežkih, državnih, narodnih in mestnih barv. Balkon sam spremenjen v prijeten vrt, zasajen s cvetličnimi grmi, med njimi pa vise vokvirjeni rdeči napisi zastopstev. Tam zadaj pod galerijo pa govori v velikih rdečih črkah geslo iz tistih dni, ko je bil veliki vladika zasedel svojo stolico, ko je bil dejal, da mu bo vodilo in cilj in pot in mu je bilo res: »Pridi ki nam Tvoje kraljestvo po Mariji!« Nasproti njem, tam nad odrom pa kratek pozdrav in nemo sporočilo: »1898 — A V E — 1928«. In na odru samem v polkrogu 25 zastav: vseh ljubljanskih central in društev, pa še nekaj iz okolice. Trdimo: tako preprosto lepo in praznično domače, obenem pa s toliko skrbjo okrašene dvorane nismo še videli!

V dvorani morje obrazov, znanih posvetnih, mnogo duhovnih. Spredaj ob steni pol stotine semeniščnikov v prednjih vrstah parterja množina duhovščine, višje in nižje, — takšna je bila dvorana, ko je točno ob osmih prišel gospod jubilent s svojim odličnim spremstvom.

Po 10 parov Orlov in Orlic v kroju je stoji napravilo špalir ter nato obse-delo na svojih mestih, tvoreč tako izredno slikovito podobo častne straže

svojemu velikemu prijatelju in ljubitelju.

In bil je pozdravljen knez kakor ni pozdravljen vsak...! Dvorana je vznidena ploskala in vzklikala ob prihodu visokega gosta in posetnika. Obenem z gospodom jubilantom so prispeli na akademijo: papežev nuncij v Beogradu, monsignor Hermenegild Pelegrinetti, zagrebški nadškof dr. Bauer, križevski škof dr. Njarady, škof krški dr. Srebrnič, zastopani pa so bili tudi drugi odlični zastopniki civilnih in vojaških oblasti, ter zastopnika ministrstva ver in notranjih del.

Ko se je vihar navdušenja nekoliko polegel, je godba Dravske divizije pod osebnim vodstvom dr. Čerina zaigrala zaigrala: Povsod Boga! Kot druga točka je »Ljubljana« odpela nalašč za to priliko od dr. Dolinarja zloženo in skomponirano: »V Bogu živi«, veličastno, s spremljavo deseterih pozavn. Solo je pel g. R. Petrovčič.

Nato je imel slavnostni govor na vladiko g. dr. Karel Capuder, prosvetni šef:

Prevzvišeni! Visoki gostje! Častita gospoda!

Dovolite, da poskusim izraziti misli, ki nam vstajajo, in čuvstva, ki nas navdajajo nocoj ob tej izložbi znamenj in imen iz kulturne zgodovine našega naroda.

Neovrgljivo dejstvo je, da je temelj vsake kulture — vera. Naša doba preživlja v tem pogledu krizo. Boj krščanstvu, katoliškemu krščanstvu se že dolgo razlega tudi pri nas. Mnogo jih je bilo v preteklih 30 letih in jih je še danes, ki so pod vplivom protiverskih gesel. Treba je opozarjati večkrat na velikost odkritega sovražnika.

Poglejte naše versko življenje! V božjo čast se zadnjih 30 let dvigajo po slovenski domovini lepe naše cerkve. V naše visoke stolpe, ki so onemeli v grozi svetovne vojne, se je zopet vselil glas žvonov, ki nas vabi in kliče: Kvišku srca! In kdo je tisti, ki je že 30 let med nami z besedo in peresom učil verovati in nam sam daje zgled žive vere?

Prepričani smo, da je merilo omike vsake dobe pravnost tiste dobe. Čisto

življenje v mladostni dobi, pravo družinsko življenje v moški dobi, samozatajevanje v odpovedi pri tistih, ki so trdne in krepke volje, da vzamejo to breme nase — to so temelji nrvnosti. Kdo je bil tudi v tem pogledu tisti, ki je učil z besedo in peresom, kdo je bil svetel zgled čistega živlejnjaja, nesebične požrtvovalnosti? Kdo je navduševal mladino za Marijo in jo zbiral v Marijine družbe?

Samo eden je ključ, ki nam odpira vrata v hram prosvete, ta ključ je **maternski jezik**. Nam so ta ključ vzeli — in tedaj se je dvignila ob robu ljubljanskega polja v zavetju šmarnogorske Marije mogočna stavba — **prva slovenska gimnazija!**

Vsi čutimo, da je **mladina bodočnost naroda!** In pred 22 leti se je pri nas ta mladina organizirala. Nad slovensko domovino je vzletel **Orel** in veselo mladeniško življenje se je pričelo. Versko-nravno življenje, svetli vzori krščanstva, duševna izobrazba, disciplina, krepost duha in telesa — to je cilj naše mladinske organizacije.

In naša **akademska mladina**, tudi ta se je zbrala sprva na tujih, kasneje na domači univerzi v katoliških akademskih društvi, ki so si po težkih bojih pridobila popolno enakopravnost, se uveljavila povsod in poslala na delo v vseh poljih vrste krščanskih mož. In **zopet je bil naš današnji slavjenec tisti, ki je z dejansko ljubeznijo obdržal to mladino, jo bodril in ji pomagal.** Pred 30 leti je bilo, ko je nekega majniškega večera prikorakala po Prešernovi ulici v 16šterostopih ljubljanska srednješolska mladina. Razdelila je množico in se postavila prav pred škofijski dvorec, proti nebu je zabučala prekrasna pesem: Buči, buči, morje Adrijsko! Tedaj je spregovoril novi, mladi škof raz balkona in izrekel tudi stavek: **Privedla vas je sem ideja slovenskega vseučilišča.** Tisti srednješolci so danes možje, mladi škof je osivel v burji in viharjih nezaljšanih bojov, toda ves čas je gledala ta mladina tega voditelja in on jo je vodil po pravih potih. In na današnjem jubileju je zastopana tudi ljubljanska univerza, ne več ideja, temveč dejstvo.

Pa prišel je še odločilnejši trenutek, ki enkrat zamujen, se ne povrne več. Bilo je, ko so se uprle oči našega zmučenega naroda proti jugu in so se stegale njegove roke bratu nasproti v združitve. Tedaj ste podpisali **ustanovno listino našega združenja z brati Srbi in Hrvatj** in za Vami so jo podpisali tisoči in tisoči in je šlo navdušenje za svobodno, neodvisno, mogočno Jugoslavijo do zadnje gorske kočve v naši domovini!

Zato Vam danes vsa ta zastopstva tu, vse te zastave in napisi kažejo sadove Vašega velikega 30 letnega dela, zato ta nocojsnja izložba bojnih znamenj v svetem, nekrvavem boju za resnico in pravico v nas vseh vzbujajo zavest — zmage.

Bog živi vrlega vladiko!

Navdušeno odobravanje vseh je bilo znak, da je bil govor res vseh navzočih izraz. Gospod jubilar se je sam dvignil in se za tolikšne pozdrave prijazno zahvaljeval.

Sledila je papeževa himna, znamenita po tem, da jo igrajo takrat, kadar se podaja v cerkev sam sv. oče.

Jedro vsega večera ter tudi najlepša točka akademije je brez dvoma bila poklonitev visokemu jubilantu. G. akademik M. Stare, naš priznan deklamator, je s toplim občutjem deklamiral za to priliko od dr. I. Preglja zloženo pesem.

Prekrasen in ganljiv prizor je bil, ko so se ob koncu deklamacije vse zastave poklonile v pozdrav in so male deklacije prihitele izza odra in sipale jubilantu v naročje svežih rož. Nemo je gledal prevzvišen te male otročiče, potem pa je segel po robec in si jel brisati solzne oči...

Zaigrala je slavnostna fanfara, nji pa je sledila pesem »Osmero blagrov«, ki jo je odpela »Ljubljana«, solo pa je pel vmes g. Svetozar Banovec, operni pevec.

Lepo uspelo, v kratkih točkah in točno dovršeno akademijo je zaključila državna himna, katero je odigrala godba in jo je občinstvo poslušalo stoje. Sledila je še prav kratka in izrazna zahvala gospoda jubilanta, ki mu je nato občinstvo priredilo ob odhodu navdušene ovacije.

Fr. B.:

Radio.

V primeri z drugimi državami, ki imajo milijone in stotisoče radio-naročnikov, stoji naša država s svojimi 14.000 naročniki precej v zadnji vrsti. Vzroka za tako nizko število nikakor ni iskati v tem, da bi se naši ljudje za radio ne zanimali, ampak v glavnem v tem, ker dosedaj še nismo imeli lastnih oddajnih postaj, ki bi govorile v našem jeziku, prinašale naše pesmi, našo godbo in naše govore. Šele zadnje leto so se naše vlade zavedle velikega pomena, ki ga ima radio v tem, da seznanja inozemstvo z našo državo, nje kulturo in umetnostjo, kakor tudi v tem, da v notranjosti države širi izobrazbo, pospešuje gospodarstvo ter opravlja važno prosvetno službo. V začetku tega leta je sklenila namreč vlada tri pogodbe, potem katerih si je zagotovila obrat treh velikih radio oddajnih postaj v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu.

Za Ljubljano je vlada sklenila pogodbo s Prosvetno zvezo, ki bo prevzela državno oddajno postajo za 10 KW v Domžalah v svoj obrat ter bo organizirala ter oskrbovala celotni spored postaje. Ob tej priliki ponovno poudarjamo, da bo morala vse stroške tehničnega in organizatoričnega dela tako postaje v Domžalah kakor tudi vseh naprav v Ljubljani nositi Prosvetna zveza. V njeno breme padejo tudi vsi stroški za vzdrževanje in obnovo raznih sestavnih delov — skratka, celotna režija. To poudarjamo vsled tega, ker zagrebški časopisi večkrat indirektno napadajo ljubljansko oddajno postajo, češ, da je od države prekomerno favorizirana. Te svoje pritožbe naslanjajo na zmožno informacijo, da bo nosila vse stroške za tehnični obrat postaje država in da ostane Prosvetni zvezi le še skrb za spored. Take pritožbe smo čuli n. pr. na občnem zboru zagreškega Radio-društva. Našim kolegom v Zagrebu zaupamo, da so proračunani obratni stroški samo onega dela postaje v Domžalah na mesečnih Din 50.000, kar pri 1500 naročnikih, kot jih ima sedaj naše območje, ni nikakor zavidanja vreden situacija.

Namen ljubljanske postaje je javna radiofonska služba in sicer: širjenje dnevnih novic, vremenskih, borznih, gospodarskih in industrijskih poročil; reklama, prirejanje glasbenih koncertov, prenašanje opernih in dramskih predstav in nazadnje širjenje prosvete in umetnosti s pomočjo radiofonskih predavanj.

Po pogodbi mora trajati spored vsaj 2 in pol ure na dan, od katerih mora biti vsaj ena ura prvostne glasbe, a ne n. pr. gramofonske plošče. Poleg tega ima država pravico, da oddaja na stroške Prosvetne zveze vsak dan eno uro. Obrat postaje nadzoruje poštni uradnik, ki ga plača Prosvetna zveza. Za pokritje stroškov dobi Prosvetna zveza 60% od naročnine za vse aparate v območju ljubljanske poštne direkcije. Če bi imela postaja čisti dobiček, ima država pravico, vzeti od tega dobička zase do 50%. Veljavnost te pogodbe traja 15 let.

Podobna pogodba je bila sklenjena z Delniškim Radio-društvom v Belgradu, ki ga tvori odlični zastopniki belgrajskih denarnih in trgovskih krogov. To društvo mora do konca oktobra tega leta postaviti v Belgradu oddajno postajo jakosti vsaj 6 KW. Postaja bo tipa Marconi. Postaja mora biti zgrajena tako, da jo bo mogoče povsem jasno slišati na dvoelektronski aparat v razdalji 500 km.

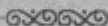
Namen postaje je isti, kot v Ljubljani. Tudi to društvo dobi 60% naročnine, toda ima mnogo večje področje, namreč: Srbijo, Črno goro, Vojvodino, del Bosne in Hercegovine in Dalmacije. Ta veliki teritorij pa se deloma paralizira s tem, da bo društvo moralo samo nositi stroške za zgradbo, kar je šlo v Ljubljani na račun države.

Postaja bo najbrž postavljena na zgradbi Akademije znanosti. Na strehi bosta dva 25 m visoka stolpa z anteno, spodaj pa oddajna aparaturna in tudi studio. Postaja bo imela zveze z opero, dramo, opereto, univerzo in najbrž tudi z narodno skupščino. Tako bomo lahko

s pomočjo belgrajske oddajne postaje poslušali govore naših poslancev. Tudi ta pogodba velja 15 let.

Pogodba z zagrebško postajo daje iste ugodnosti v pogledu naročnine in trajanja koncesije Radio delniškemu društvu v Zagrebu. Istočasno je bilo dovoljeno zagrebški postaji povečati svojo oddajno energijo od 350 na 700 vatov. Od prvega aprila naprej oddaja zagrebška postaja s to povečano močjo, vendar je ta energija za Zagreb mnogo prešibka. Mnenja smo, da Zagreb ne sme imeti 15 krat slabotnejše postaje kot Ljubljana in 10 krat slabotnejše kot Belgrad, ampak je treba, da pride tudi Zagreb do enakomočne postaje. Sedanja zagrebška postaja se kljub pojačanju pri nas v Sloveniji na splošno zelo slabo čuje, kar je deloma krivda pre-slabе energije, deloma pa neugodno izbrane valovne dolžine. Pač pa prihajajo iz mnogo bolj oddaljenih krajev poročila, da je tam Zagreb prav dobro čuti.

Če bo belgrajsko društvo moglo držati pogodbo, bo otvoritev belgrajske postaje 1. novembra. Otvoritev ljubljanske postaje je predvidena na 1. september. Postaja je sicer dovršena že sedaj in prične družba Telefunken, ki gradi postajo, v kratkem že s poizkusnimi oddajami. Treba pa bo precej časa, preden se spravi celotna, dokaj komplicirana aparatura v harmonično obratovanje in preden se izvežba potrebna osobje. Poleg tega pa vsled atmosferskih motenj ni primerno, da bi postajo otvorili v poletju. S prvim septembrom pa se otvori nova »radio sezona« in tedaj bo stopila Radio Ljubljana v eter s polno energijo in celotnim sporedom.

Program ljubljanske radio postaje.

Prosvetni program.

Severni narodi so napravili velik korak naprej, ko so pred 10 leti ustanovili tako zvane »Ljudske visoke šole«. Te šole so zrastle na livadah prosvetnih in izobraževalnih organizacij. Vsaka zdrava organizacija raste, se razvija, če je organsko urejena in nudi gotovo stalnost. Slovenci smo zaostali na tem polju. V prvih povojnih letih je nacionalni val zagrnil vse organizacije. Nastala je kriza v kulturnem življenju, katera še dandanes ni povsem minula. Centrale kulturnih organizacij so večinoma premagale prve ovire, postavile so si cilje, izbrale so si pota, ki vodijo do gotovih ciljev in si razdelile teren. Ne more se pa ustaliti pravo življenje na prosvetnem polju po deželi. Gotova društva delajo s polno paro. Kjer niso spali zadnjih 10 let spanje pravičnega, tam danes na kmetškem odru igrajo Hamleta, Beneškega trgovca itd. Na priprostem delavskem jeseniškem odru doni opera. Do 500 predavanj, oprem-

ljenih s filmom in slikami je bilo v zimski seziji v letih 1927/28 po naših društvih. Da bi zacvetelo po celi Sloveniji, zlasti po oddaljenih krajih, po gorskih župnijah čim lepše prosvetno življenje, zato smo segli po Radiju, ki ima dostop v vse kraje Slovenije, v vse države Evrope. Potom te moderne naprave, bo vzdrževala »Prosvetna zveza« »Ljudsko visoko šolo«. V programu ima 360 predavanj; iz higijene, sporta, skrb za zdravje, biografije, živalstva, rastlinstva, kemije, fizike, domovinoznanstva, tehnike, zgodovine, državoznanstva, pravoznanstva, nacionalne ekonomije, sociologije, vzgoje, literature, slovenske umetnosti, glasbe, modroslovja, veroslovja itd. Sodelovanje so obljubili naši odlični znanstveniki; univerzitetni profesorji, srednješolski profesorji in drugi. Tako bo tudi ta vrzel spopolnjena in na lastni način rešena naša »Ljudska visoka šola«.

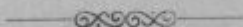
Jezikovni tečaji se bodo vršili štirje: Srbohrvatski, francoski, nemški in la-

ški. Vpeljane bodo posebne ure za kmete, posebne za delavce. Prve bodo vodili strokovnjaki za kmetijstvo, druge pa Delavske zbornice. Poleg dnevnih novic, katere bodo dvakrat na dan pošiljale naše časnikarske agencije, bodo tudi vremenska naznanila, borzna poročila, tržne cene, časovna naznanila. V interesu sleherne kulturne institucije, cerkve, šole, občine, društev, pa tudi posameznikov je, da si že za bodočo sezono preskrbijo sprejemnih aparatov.

Glasbeni program

bo brez dvoma najveselejša točka dnevnega programa. V najbolj zakotni vasi boš poslušal pri opoldanskem obedu lahko godbo. Večer za večerom bodo spopolnjevale program opere, koncerti,

solisti, zbori, orkestri. Odprla se bo pot v svet naši narodni pesmi. Kako težko čakajo na to pesem naši izseljenci v Franciji, Nemčiji, Holandiji in Belgiji? Kako vesele bodo Slovenke v Aleksandriji, naši uradniki v Belgradu, Subotici in drugod, ko bodo zvečer slišali našo narodno pesem, ki najlepše in najtesneje druží in veže srca sinov in hčera našega naroda! Poleg narodne pesmi bo zastopana tudi umetna, poleg svetne tudi nabožna. Tudi na glasbenem polju so pripravljene sodelovati vsi naši umetniki in umetnice, naši zbori, ki so že tolikrat ponesli slavo naše pesmi preko meja, naši glasbeni zavodi, odlična godba dravske divizije itd. Tako bo tudi glasba, ta božja poslanka lepe umetnosti našla pot med najširše sloje.

Novi zakonski predpisi o radioaparatih.

Kot znano, mora vsakdo, kdor si hoče nabaviti radio-aparat, vložiti zato posebno prošnjo na poštno ravnateljstvo v Ljubljani. Prošnja se lahko vloži na vsaki pošti, kjer se tudi dobe potrebne tiskovine. Za vsak aparat je treba plačevati naročnino, ki znaša mesečno 25 Din ali letno 300 Din. 60% te naročnine ali mesečno 15 Din od aparata bo dobila pri nas Prosvetna zveza za kritje stroškov obrata. Ker bodo stroški za obrat in vzdrževanje postaje ter za spored ogromni (preračunani so na več kot 100.000 Din mesečno), za to je obstoj postaje mogoč le tedaj, če bomo imeli veliko število naročnikov in če bodo vsi tudi plačevali. Če povemo, da imamo sedaj le okrog 500 plačujočih naročnikov v Sloveniji, vidimo, da za začetek ne bo niti četrtnina izdatkov kritih za naročnino. V interesu razvoja radiofonije v Sloveniji je torej, da bomo imeli čim manj »radio-kontrabantarjev«, t. j. lastnikov aparatov, ki ne bi bili prijavljeni. Oblasti imajo strog nalog zasledovati take »kontrabantarje«. V tem pogledu je bil sprejet letos v finančnem zakonu posebni člen 253, ki se glasi:

1. »Kdor brez dovoljenja instalira radio-telegrafske ali radio-telefonske aparate, ga kaznuje minister pošte in telegrafa s trikratnim zneskom letne naročnine za uporabo sprejemnih radio-aparatov. Aparat se mu odvzame v korist države. Denarna kazen se izterja tudi prisilnim potom.

Za prestopke drugih zakonskih predpisov pri instaliranju nedovoljenega radio-aparata odgovarja lastnik po dotičnih zakonskih predpisih.

Oseba, ki prijavi koga, ki je brez dovoljenja instaliral radio-aparat, dobi eno tretjino od trikrat plačane letne naročnine po tem členu. Istočasno »radiokontrabantar« plača torej globo vsaj 900 Din ter se mu zapleni aparat v prid države, poleg tega pa se ga izroči (namreč kontrabantarja) še sodniji ali upravnemu oblastvu v kaznovanje.

Druga točka imenovanega člena 253 pa štiti lastnike radioaparata pred vsemi davščinami, taksami in dokladami in se glasi:

2. »Radioaparati, ki so nameščeni na podlagi pravilnika o sprejemnih radio-aparatih za privatno uporabo, se ne sme obdavčiti z nobenimi drugimi

taksami ali davki, razen z onimi, ki jih predpiše minister pošte in telegrafa v sporazumu s finančnim ministrom. — Razen od poštnega ministra predpisane

naročnine na radio-aparat ne more torej ne občina, ne oblast ali kakšno drugo upravno telo naložiti na radio nobenih doklad.

Občni zbor Slovenske straže.

Letošnji občni zbor Slovenske straže, ki se je vršil 9. maja, je dokazal, da se je za naše narodno obrambno delo že vzbudilo splošno in veliko zanimanje. Zbrani člani in zastopniki raznih organizacij so z zadoščenjem sledili poročilom vodstva, iz katerih so spoznali, kako so se kljub mnogim težkočam vendar dosegli razmeroma zadovoljivi uspehi. Zato so bili z veseljem sprejeti tudi razni predlogi vodstva, ki so stremeli za tem, da se delo bolj razširi in poglobi, da postane društveno vodstvo samo bolj prožno in sposobno, da z živahnostjo in vztrajnostjo dviga med našim ljudstvom narodno zavest in ga čimbolj pridobi za narodno obram-

bo. Iz vrst zborovalcev je prišla marsikatera dobra pobuda. Zastopniki dežele so poudarjali važnost dobrih in številnih predavanj, sestankov in primernih prireditev ter sodelovanja z obstoječimi prosvetnimi društvi, ki se morajo še živahneje baviti s tem našim življenjskim vprašanjem. Članarina je bila določena dvojna, redna na 10 Din, na 2 Din pa za tiste, ki še nimajo 21 let. Ustanovnina se je določila na 250 Din, pokroviteljina na 1000 Din. Vabimo vse naše prosvetne delavce, da podprejo z vsem navdušenjem našo Slovensko stražo za čast in ponos našega slovenskega naroda.

Proslava Barage in Knobleharja.

Prosvetna zveza opozarja vsa včlanjena društva, da prirede še tekom leta 1928. proslavo velikih slovenskih misijonarjev

Barage in Knobleharja,

v spomin na šestdesetletnico in sedemdesetletnico njune smrti. (Baraga † 1868, Knoblehar † 1858.)

Slovenski narod naj kaže, kako zna častiti in spoštovati svoje velmože in prvake in prosvetna društva so predvsem poklicana, da obudijo med narodom spomin na tako izredne može kot sta Baraga in Knoblehar.

Nista bila samo navadna misijonarja, ampak pridobila sta si ime in slavo

pravih pionirjev krščanske prosvete.

Mnogim indijanskim plemenom je bil Baraga pravi začetnik in oče krščanske prosvete. Desetletja je bival kot edini duhovnik med Indijanci. Dvignil je 25.000 poganov iz teme praznoverja, malikovanja, prešuštva in alkoholizma ter širil med njimi blagodejne nauke krščanstva. In Knoblehar? Kot prvi Evropejec je prodiral v notranjost osrednje Afrike ter začel označevati zamorskim plemenom Šiluk, Dinka, Bari blagovest o Kristusu, ki naj stre okove njihovega sramotnega suženjstva.

Naša mladina naj občuduje nezlomljivi pogum, železno vstrajnost, nadčloveško požrtvovalnost, ki dičijo Ba-

rago in Knobleharja. Od takih junakov se hočemo učiti vsi, koliko žrtev je treba doprinesti za širjenje in poglobljanje krščanske prosvete med narodom.

Društva naj javijo Prosvetni zvezi, kdaj mislijo prirediti to proslavo. Po možnosti bodo prišli predavatelji s ski-

optičnimi slikami iz Ljubljane; posebno velja to za jesenske mesece.

Izšla je primerna knjiga (88 strani, z 10 slikami) o Baragi in Knobleharju: prosvetna društva naj naročajo po več izvodov pri Prosvetni zvezi za svoje člane. Cena 6 Din.

Odbor.

Zažgimo kresove na čast sv. Cirilu in Metodu! Bliža se praznik naših blagovestnikov. Pod njihovo zaščito stoji naša prosvetna organizacija, naša izobraževalna društva. Ciril-metodijska misel, je zlata nit naših stremljenj. Kakor lansko leto, tako tudi letos prosimo in vabimo vse odbore, da zažgo 4. julija kresove po naših zelenih gričih in holmih. Zadoni naj ubrana pesem pevskega zborā. Ob tej priliki naj spregovori predsednik ali voditelj društva o bodočem prazniku. Tvarino dobi v Vestniku l. 1927., št. 5, Kraljestvo Božje, l. 1928., št. 5 ali pa v knjigi: Dr. Fr. Grivec: Sv. Ciril in Metod.

Katoličani, zganimo se! Kruto preganjanje katoliške cerkve v Mehiki še vedno traja. Naši verski bratje so izročeni na milost in nemilost soldateske. Nihče ne ve ali bo naslednje jutro še gospodar v svoji hiši, še lastnik svojega posestva, ali ga pa bodo postavili pred puške. Vera naša nas v tem času opozarja, da so katoliki v Mehiki udje istega Kristusovega telesa, kakor mi. Z njimi nas veže torej nadnaravna vez, ki je močnejša od krvne vezi. Ali ne

zbliža in združi ravno nesreča, trpljenje bratov in sester skupaj? Ko je v srednjem veku pretila nevarnost, da bo polumesec zmagal nad križem, ali se ni zganila vsa zapadna Evropa, ter šla v boj, da ohrani svetinje — sv. deželo?! Ali naj v novem veku molčimo, ko preti slična nevarnost na zapadu? Ali se ne bomo dvignili kot en mož in glasno zaklicali brezvernemu Callesu: roke proč od naše vere! Vemo, da bo končno zmago izvojevalo orožje, ki se imenuje arma spiritualia — duhovno orožje, to je molitev. Ali ne bomo slušali klica mednarodne kat. ženske zveze, ki združuje 25 milijonov kat. žena, da na praznik Kralja vseh Kraljev, na praznik Srca Jezusovega, t. j. 15. junija darujemo sv. obhajilo za nesrečne brate in sestre v Mehiki? 213 kat. društev v Sloveniji je pravkar glasno protestiralo na svojih sestankih in obsodilo Callesove laži v ostrih resolucijah, katere so se poslale na merodajno mesto. Vendar naj dušni pastirji, voditelji društev in kongregacij ne nehajo opozarjati vernike na odprte krvaveče rane na mističnem telesu Kristusovem!

Življenje v društvih.

Prosvetni dan na Viču se je izvršil v najlepšem redu. Na zunaj je bil srebrn jubilej tih in skromen brez pompa, po svoji vsebini pa globok in bogat. Kako globoko sega kat. prosveta v življenje katoličana, smo slišali v cerkvenem govoru, katerega je imel g. župnik

Tavčar. Versko in etično globoko zamišljen je bil govor slavnostnega govornika Fr. Terseglyava. Za našo dobo zelo koristen pa govor dr. Čampe. Slika 25 letnega dela nam je pokazala prosvetna razstava v društvenem domu. Razstava je bila razdeljena na 10 od-

delkov, vsak odsek je imel svoj kotichek — vse je pričalo o večji roki, ki je razstavo aranžirala. Slehernemu obiskovalcu je ostalo oko na mizi, kjer je 48 iger v rokopisu pričalo o delu g. režiserja Mehleta. Ta mož je zgled dela, pridnosti in vestnosti, katero mora imeti režiser. Sam je igre spisal in režiral. Ni obiskoval visokih šol, zrastel je s prosvetnim društvom, zato so njegove igre zrastle iz potrebe društva samega. Tekom 25 letnega obstoja je društvo vprizorilo 391 iger. Iz društva so zrastli člani, ki danes delujejo po raznih odsekih z najlepšim uspehom. Orlovskega odseka dika in ponos br. Hvale in Ivo Varšek, oba odlikovana z inozemskimi odlikovanji. Odseki Gospodar in gospodinja pričajo o smotrnem delu in redu. Kot nagrado za lepo uspelo razstavo je prejelo društvo celotne Finžgarjeve spise in garnituro poslovnih knjig. Ako bo društvo spopolnilo še knjižnico, potem bo viško društvo brez dvoma prvačilo med našimi prosvetami. Težo tega dela nosijo oo. frančiškani, kateri v smislu kat. akcije smatrajo to delo kot del pastoracije, zato tudi uspehi na vseh poljih.

1. julija na Stadion! Slovenski Orli prirede v nedeljo 1. julija v Ljubljani prireditve; eno izmed največjih orlovskih po prevratu v Sloveniji, ki nam bo jasno pokazala, kako zelo se je Orlovstvo razrastlo. Dolžnost vsakega Orla in Orlice je, da se prireditve udeleži. Toda ne samo Orli in Orlice, temveč vsi ljubitelji Orlovstva, naj pridejo ta dan v Ljubljano. Pokazati se mora, da stoji večina Slovencev na orlovski strani.

Prireditve se vrši dopoldne in popoldne. Dopoldne je slavnosten obhod po mestu in nato na Stadion, kjer bo sv. maša. Po sv. maši je slavnostno zborovanje na istem kraju. Popoldne se vrši na Stadionu telovadni nastop naših Orlov in Orlic. Prireditve se vrši predvsem na Stadionu, na prostoru, ki je in bo ponos Slovencev.

Udeleženci bodo imeli polovično vožnjo. Nečlani, ki imajo narodno nošo, naj pridejo v njej.

Pokažimo Orlom s svojo udeležbo, da se zavedamo velikega pomena, ki ga imajo za Slovence. Pojdimo pa na prireditve tudi radi veselja zadovoljstva, ki ga nam bodo Orli v veliki meri nudili.

II. romanje na Sv. Višarje priredi S. k. ženska zveza 4. in 5. avgusta t. l. Kdor se želi udeležiti tega romanja, naj sporoči svoj naslov in rojstno leto ter naj pošlje 40 Din za vizum in vozne stroške od državne meje do Zabnice na Prosvetno zvezo, Ljubljana, Miklošičeva cesta 5. Vožnja po naših železnicah bo polovična, in sicer na vseh progah ljubljanskega ravnateljstva. Romanja se udeleži več duhovnikov. Odhod iz Ljubljane 4. avgusta zjutraj ob pol 8. Prihod na Višarje bo popoldne ob 4. Zvečer pridiga, pete litanije in procesija z lučkami okrog hriba, kakor lansko leto. Dne 5. avgusta ob 6 skupno sv. obhajilo in pridiga. Odhod iz Zabnice okrog 2 popoldne. Prihod v Ljubljano ob 7. Romanja se udeleži lahko vsakdo. Vsi stroški za vizum, vožnjo iz Ljubljane tja in nazaj znašajo n. pr. 75 Din. Priglasiti se je treba do 1. julija. Priglasitve sprejemajo tudi župni uradi po deželi.

Potovanje v Lurd, Pariz, München bo od 4. do 16. julija. Izletniki odpotujejo 4. julija zjutraj ob 5.23 z glavnega kolodvora v Ljubljani. Ob 2 pop. prihod v Benetke, kjer ostanejo do 11 zvečer. Radi dnevene vročine se bodo peljali ponoči preko gorenje Italije tako, da pridejo zjutraj v Genovo, kjer ostanejo 5. julija in kjer prenočijo. Prilika bo dana za ogled Camposanto mesta in za kopanje. Dne 6. julija bo zanimiva vožnja po laški in francoski revieri do Marseillesa, kjer je prenočišče, obisk Notre Dame de la Garde ter ogledovanje mesta. 7. julija prihod v Lurd. Tu se pomude izletniki dva dni. 9. julija odhod v Bordeaux, kosijo in kopanje Biarritzu, prenočišča v Bordeauxu. Dne 10. julija odhod v Pariz, kjer ostanejo izletniki do 13. julija. Eno popoldne izlet v Lizje k Mali Tereziki. Nadalje vodi pot preko Strassbourga v Monakovo, kjer ostanejo izletniki 14. in 15. julija. Vrnejo se 16. julija zvečer v Ljubljano.

ob 9. Vožnja s hrano in stanovanjem stane za III. razred 3500 Din.

V Kelmoraju poromajo po dolgem času zopet Slovenci. Izletniki odidejo iz Ljubljane 10. julija ob 9 zjutraj z brzovlakom v München, kjer ostanejo 11. in 12. julija. V Münchenu si ogledajo nemški muzej, ki je edini tovrstni zavod v Evropi. Obiščemo Pinakoteke, Gliptoteko, Glaspalast in Rezidenco. 13. julija ob 9 vstopimo na parnik v Mainz, kateri ponese izletnike mimo krasnih gradov, trgov, mest in vinogradov do Kölna. v Kölnu je to leto časnikarska razstava Presse, katero si ogledamo 14. julija. Obiščemo tudi stolnico, kamor so romali naši predniki. 15. julija se snidemo z westfalskimi Slovenci na božji poti v Kevelarju. 16. julij je določen za obisk Essena, nato se vrnemo preko Frankfurta, Nürnberga v Ljubljano, kamor dospemo 19. julija zjutraj. Stroški za vožnjo po vlaku, parniku, hrana in

stanovanje znaša 2600 Din. Priglasiti se je treba pri Prosvetni zvezi do 15. jun.

Poročilo o proslavi 30 letnice vladike škofa dr. Ant. B. Jegliča, kakor jo je proslavilo Prosvetno društvo v Goričah dne 20. maja.

1. Klic božji. Verska igra v enem dejanju. — 2. Moški zbor: Pozdrav. Fr. Ferjančič iz Aljaževe pesmarice, in Oj Triglav, moj dom. J. Aljaž iz Aljaževe pesmarice (pod vodstvom organista Ant. Petelin). — 3. Slavnostni govor. T. Kovačič. — 4. Deklamacija: Pesnitev od dr. Preglja »Prevzviš. gospodu, g. škofu dr. A. B. Jegliču ob 30 letnici njegov. vladikov. v Ljubljani (deklamiral Anton Oman). Ves vsprej se je vršil v lepem redu. Na odru je bila okusno okrašena slika škofova. Dvorana je bila polna občinstva, ki je z zanimanjem sledilo in po vsaki točki z navdušenim odobravanjem kazalo posebno vdanost do svojega ljubljenelega nadpastirja.

Skioptična predavanja.

Tekom aprila t. l. so se vršila skioptična predavanja v sledečih krajih, oziroma društvih:

Kranj: Primorska, g. prof. Dolenc. — Trbovlje: Matterhorn, g. prof. Mlakar. — Skavti: Oberamergau, g. Kravos. — Osilnica: Glavna mesta Evrope, Ribničan, g. Omahna. — Sela: Kako so se naši predniki oblačili, g. Tomažič. — Smartno, p. Slovenjgradec: Zgodovina orlovstva. — Sv. Križ, p. Rog. Slatina: Vezuv in Etna. — Dobropolje: Evharist. kongres v Ameriki, gosp. Presetnik. — Frančiškan. prosveta v Ljubljani: Avstralija, g. Miklavčič. — Novo mesto:

Pesem o zvonu, g. prof. Potokar. — Homec: Od zrakoplova do aeroplana. — Šiška, mešč. šola: Napoleon. — Homec: Berlin. — Koprivnik: Papež Pij XI. — Poljane n. Šk. Loko: Lurd, g. Tavčar.

Dobro ohranjen harmonij prodaja Prosvetno društvo na Trati nad Škofjo Loko.

Skioptični aparat prodaja Prosvetno društvo v Begunjah pri Cerknici.

Društva svarimo, naj nikar ne dovoljujejo raznim potujočim skupinam, da uprizarjajo igre na njihovih odrih. So to skupine ljudi, ki bi radi jedli in pili na račun naših podeželskih društev.

Vsebina: Razpis nagrade. — Država in ljudska izobrazba. — Slavnostna akademija na čast škofu dr. Jegliču 17. maja t. l. v Unionu. — Fr. B.: Radio. — Program ljubljanske radio postaje. — Novi zakonski predpisi o radioaparatih. — Občnj zbor Slovenske straže. — Proslava Barage in Knobleharja. — Odbor. — Življenje v društvih. — Skioptična predavanja.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva c. 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.